

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 25 september 2017

Mål nr

Ö 754-17

KLAGANDE

PN

Ombud och offentlig försvarare: Advokat HJ

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Avvisande av överklagande

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges beslut 2017-02-07 i mål B 1266-17

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut såvitt gäller avvisning och återförvisar målet till hovrätten för fortsatt behandling.

HJ ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av PN i Högsta domstolen med 3 020 kr. Av beloppet avser 2 416 kr arbete och 604 kr mervärdesskatt.

Det ankommer på hovrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om skyldighet för PN att till staten återbetala kostnaden för försvaret i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

PN har yrkat att Högsta domstolen ska undanröja hovrättens beslut och återförvisa målet till hovrätten för fortsatt behandling.

Riksåklagaren har beretts tillfälle att yttra sig.

SKÄL

Bakgrund

1. PN dömdes av tingsrätten för bl.a. narkotikabrott av normalgraden. Påföljden bestämdes till fängelse i en månad.
2. HJ var förordnad som offentlig försvarare för PN och överklagade tingsrättens dom för hans räkning. Någon rättegångsfullmakt gavs dock inte in. Hovrätten förelade den 20 januari 2017 HJ att senast den 25 januari 2017 komplettera överklagandet med en fullmakt i original. Samtidigt upplyste hovrätten om att överklagandet annars kunde komma att avvisas.

3. Samma dag som föreläggandet utfärdades kontaktade HJ hovrätten och meddelade att hon fått besked av PN om att han hade skickat en fullmakt till hovrätten. Hon angav samtidigt att hon ändå skulle skicka en ny fullmakt till honom för underskrift och vidarebefordran till hovrätten. Den 30 januari 2017 kontaktade hovrätten HJ angående fullmakten. HJ förklarade återigen att hon hade kontaktat sin huvudman angående fullmakten. Samma dag ringde PN till hovrätten och fick då beskedet att fullmakt skulle vara hovrätten tillhanda senast den 2 februari 2017 samt att överklagandet annars kunde avvisas. HJ underrättades den 6 februari 2017 om telefonsamtalet med PN.

4. Hovrätten har den 7 februari 2017 avvisat överklagandet och som skäl angett att HJ inte följt föreläggandet att inkomma med fullmakt.

5. En fullmakt i original har kommit in till hovrätten den 8 februari 2017.

Avvisning av ett överklagande i brottmål på grund av brister i fråga om rättegångsfullmakt

6. En försvarare som överklagar ett avgörande ska i samband med överklagandet ge in en rättegångsfullmakt som utvisar behörigheten att företräda huvudmannen i högre rätt (om inte en sådan fullmakt har getts in tidigare).

7. Saknas rättegångsfullmakt ska rätten ge ombudet möjlighet att ge in en fullmakt (se 12 kap. 9 § rättegångsbalken). Ombudet ska ges skälig tid för att fullgöra föreläggandet.

8. Av 51 kap. 7 § rättegångsbalken följer att överklagandet ska avvisas om någon rättegångsfullmakt inte ges in. I förarbetena till bestämmelsen betonas att viss försiktighet bör iakttas när det gäller avvisning av ett överklagande. Till skillnad från vad som är fallet vid avvisning i anslutning till att ett mål eller ärende inleds blir effekten av ett avvisat överklagande att underrättens

avgörande vinner laga kraft. I förarbetena framhålls därtill att rättens särskilda ansvar för domens materiella riktighet när det gäller brottmålen i sig ger anledning till försiktighet. (Jfr prop. 1983/84:78 s. 79 och 82.)

9. Högsta domstolen har vid prövning av frågor om avvisning av överklagande i flera fall funnit att en försvarare ska ges mer än en möjlighet att komplettera överklagandet med en rättegångsfullmakt. Det har alltså saknats förutsättningar att avvisa överklagandet redan efter det att en första kompletteringstid löpt ut utan att fullmakt getts in.

10. Av rättsfallet NJA 1996 s. 16 följer att det förhållandet att överklagandet avser en dom som har medfört ett längre fängelsestraff i sig ger anledning att ge försvararen ytterligare möjlighet att ge in en rättegångsfullmakt.

11. Också i fall där överklagandet har gällt en dom med en lindrigare påföljd har domstolen ansetts skyldig att ge försvararen mer än en möjlighet att komplettera överklagandet med en rättegångsfullmakt (se NJA 2006 s. 118). Omständigheterna har då talat för att försvararen har haft ett uppdrag att överklaga för den tilltalades räkning och att det därför funnits anledning att anta att underlåtenheten att ge in fullmakt kan ha haft en godtagbar förklaring.

12. Även om den dom som överklagats endast har medfört ett bötesstraff kan följderna av en sådan dom vara påtagliga. När omständigheterna talar för att ett ombud som överklagat har ett uppdrag från den tilltalade, bör ombudet mot denna bakgrund i samtliga fall där en tilltalad har fällts till ansvar ges mer än en möjlighet att komplettera överklagandet med en rättegångsfullmakt.

Bedömningen i detta fall

13. Kontakterna mellan HJ och hovrätten samt det förhållandet att PN tog kontakt med hovrätten samma dag som hovrätten hade påmint HJ om fullmakten talade för att HJ hade fått PNs uppdrag att överklaga tingsrättens

dom. Det fanns därför anledning att anta att underlåtenheten att ge in fullmakt kunde ha en godtagbar förklaring.

14. Med hänsyn till vad som nu sagts fanns det skäl för hovrätten att ge HJ ytterligare möjlighet att komplettera med en rättegångsfullmakt, särskilt som den tidsfrist hovrätten hade gett henne för att ge in fullmakt var mycket kort. Så kan inte anses ha skett genom att hovrätten muntligen medgav PN en kort förlängning av fristen eller genom upplysningen till HJ om det samtalet. Hovrätten borde därför inte ha avvisat överklagandet. Hovrättens avvisningsbeslut bör undanröjas och målet återförvisas till hovrätten för fortsatt behandling.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Agneta Bäcklund, Lars Edlund, Anders Eka (referent) och Mari Heidenborg
Föredragande justitiesekreterare: Elisabeth Ståhl